

6. Фесенко Ю.П. О бытовании и собирании фольклора на Луганщине. – Луганск, 1993. – С. 22.
7. Чижикова А.Н. Русско-украинское пограничье: история и судьбы традиционно-бытовой культуры. – М.: Наука, 1988.
8. Ясная Поляна и вокруг нее // Лит. газета. 1987. 11 марта.

В статье рассматриваются вопросы этнической самоидентификации жителей, современной молодежи Донбасса, осуществлена попытка определения связи между самоидентификацией молодежи и особенностями их патриотизма, выяснения возможностей использования этой связи в патриотическом воспитании молодежи.

Рашидова С.С. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ)

Рецизент – доктор педагогічних наук, професор Борисов В.В.

ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ НА ОСНОВІ РЕЛІГІЙНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В ЕЛІТНИХ ШКОЛАХ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

О.О. Смирнова

У статті розглянуто особливості виховання молоді в елітних школах Великої Британії на прикладі школи Ітона. Напрямок духовно-морального виховання з орієнтацією на особистість є головною метою виховання у школах з багатовіковою історією та всесвітнього визнання та може бути прикладом для створення умов реалізації Національної доктрини розвитку освіти.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

Сьогодні напрям духовно-морального виховання з орієнтацією на особистість як головну цінність виховання, на визнання унікальності, своєрідності кожної дитини, її духовного, внутрішнього світу, гуманізм,

повагу до гідності і прав зростаючої людини на свободу, щастя, всебічний розвиток, виявлення її здібностей як основи всього навчально-виховного процесу покладено в основу державної політики в галузі освіти, реформування й модернізації освітнього простору, національної доктрини розвитку освіти України.

Науково-методичне обґрунтування та науково-методичний супровід сучасної освіти лежить саме в гуманістично-антропологічній, особистісно орієнтованій площині. Саме освіта сприяє розвитку культури особистості, її духовного світу, які становлять неоціненний скарб її інтелектуального, морального й емоційного потенціалу. Велике значення в цьому контексті приділяється гуманітарній складовій. У той же час науково-практичному компоненту у виховному процесі відводиться другорядна роль [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор

Цей напрям в сучасній педагогічній науці, виростаючи з власного вітчизняного коріння, з творчого спадку К.Д. Ушинського і М.І. Пирогова, С.Ф. Русової і Я.А. Мамонтова, А.С. Макаренка і В.О. Сухомлинського, активно абсорбує й переосмислює плідний зарубіжний педагогічний досвід, представлений в практичній діяльності наукової спадщини М. Монтесорі, Р. Штайнера, С. Френч, А. Маслоу, К. Роджерса, Е. Фрома, В. Франка, Кольберга.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми

Слід відзначити, що в теоретичному відношенні цей напрям є недостатньо розробленим.

Формулювання цілей статті

Мета статті полягає в тому, щоб висвітлити й узагальнити досвід духовно-морального виховання учнів на основі релігійних цінностей в елітних школах Великої Британії на прикладі такої відомої школи, як Ітон.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів

Ітонська школа посідає почесне місце в історії британського шкільництва. Переможець Наполеона герцог Веллінгтон у свій час сказав: «Перемога при Ватерлоо кувалася на майданчиках Ітона». У Сполученому Королівстві слово «колледжер» відноситься тільки до учнів Ітона і ніякого іншого із сотні інших коледжів.

Протягом шістьох століть школа Ітона змінювалася, але незмінними залишилися традиції виховання учнів. За словами директора школи Вільяма

Кори, який очолював цей навчальний заклад у дев'ятнадцятому сторіччі, «школа це не тільки знання, і навіть ні тінь утрачених знань, але вміння та навички, які зберігаються на все життя» [4]. Головна мета школи полягає у заохоченні кожного учня бути впевненою в собі особою, допитливою, охочою до знань, толерантною, позитивною молодою людиною, всебічно розвинутою, з незалежним мисленням, яка поважає відмінності інших. До того часу, коли учень залишить стіни школи, він має опанувати справжні почуття власної гідності, які дозволять йому самостверджуватись, бути цілеспрямованою, корисною для суспільства людиною. Принципи традиційного виховання учнів школи Ітон засновані на духовному, релігійному та естетичному вихованні.

В Ітонській школі виховання духовних цінностей здійснюється на принципах християнської моралі, які традиційно зберігаються, починаючи з п'ятнадцятого століття. Тим не менше зміни, що мали місце в релігійному та духовному житті британців, відповідно відзначились і на виховних традиціях школи Ітона. Протестантська реформація, англіканська церква, пуританство, громадянська війна, період Реставрації залишили свої сліди в їхньому змісті. Атеїстичні ідеї, що почали розповсюджуватися у XVII – XVIII століттях, не минули навчальний заклад. Певний вплив на ціннісні орієнтації мали й, зокрема, інші релігії: іудаїзм та іслам. Християнські виховні ідеали завжди існували поряд із іншими релігіями. Духовний досвід учнів удосконалюється завдяки поважному ставленню в школі до всіх релігій. Духовне виховання допомагає кожній людині знайти і реалізувати себе в добродійних богоугодних справах. Каплиця Ітона відкрита для представників будь-яких конфесій: християнина, єврея, мусульманина, індуїста, буддиста або атеїста. Вона побудована для всіх, хто готовий прийти до неї. Виховання в дусі толерантності полягає в тому, що учень має поважати почуття і вірування інших людей. Так, школа ставить за мету прищепити в учнів переконання, цінності культурних надбань кожного народу і шанувати своєрідність виявлення кожної особистості [4].

Аналізуючи релігійне виховання Ітона, звернемося до законодавчих актів Великобританії. Парламентський Акт про освіту (1944) проголошує, що діти мають отримувати освіту відповідно до побажань батьків. Але проголошена ідея повністю не реалізується навіть у тому випадку, коли побажання батьків співпадають із буквою закону і суспільної моралі. Наприклад, батьки-мусульмани наполягають на роздільному навчанні дітей, оскільки вважають, що школа покликана готувати дівчину до шлюбу й

материнства. Оскільки їхніх дітей не приймають до одностатевих християнських шкіл, вони ставлять питання про створення окремих ісламських шкіл, що фінансуються державою [2].

Діти, батьки яких виступають проти їхньої участі у колективних богослужіннях, можуть бути звільнені від них. Це право батьків поважається і не може бути предметом жодних дискусій.

Так само батьки мають право вимагати, щоб їхні діти не відвідували уроки релігії. Відповідно до законодавчого акту 1988 р. нові програми підтверджують, що релігійні традиції у Великій Британії є переважно християнськими. Проте до навчальних програм включається ознайомлення із віровченнями інших провідних релігій світу. Законодавство вимагає, щоб кожна школа узгоджувала програму з релігійного виховання кожні п'ять років.

Ще одна важлива вимога, яку висуває британський законодавець до уроків релігії: вони не повинні сприяти прозелітизму. Релігія має викладатися в нейтральних і неупереджених термінах.

Розглянувши умови релігійного виховання в школі Ітона, можна стверджувати, що в ній дотримуються всіх вищезазначених вимог релігійного виховання [4].

Релігійне життя школи покликано задовольнити духовні потреби учнів на кожному віковому етапі розвитку. Поряд з регулярними послугами каплиці, існує безліч факультативних можливостей богослужіння.

Хлопчики протягом перших двох років служать в Нижній каплиці. Хлопчики третього року навчання мають свої власні збори, але відвідують богослужіння в головній каплиці коледжу. На четвертому та п'ятому роках навчання учні мають зазвичай, вибір де служити. Богослужіння в каплицях школи відбувається згідно із традиціями Англіканської церкви.

Не кожен учень Ітона може назвати себе глибоко віруючим, багато хто має сумніви, які вони вільно висловлюють.

Тим не менше, дві третини проникаються християнськими ідеалами і цінностями за термін навчання в Ітоні і поважно ставляться до християнського життя і практики. У духовному вихованні учнів беруть участь представники духовенства різних конфесій і церков: англіканської, римсько-католицької, іудейської, мусульманської, індуїстської та ін. [4].

Важливою складовою духовного і морального виховання в школі Ітона вважається естетичне виховання. Тому прищепленню учням естетичного смаку приділяється багато уваги як на уроках, так і в

позаурочній діяльності. У зв'язку з цим у навчальному плані передбачено багато годин для занять музикою, театральним мистецтвом, живописом, а також різними видами спорту .

Висновки й перспективи подальших досліджень у цьому напрямі

Таким чином можна констатувати, що виховання особистості в елітних школах Великої Британії спрямовано на формуванні різнобічно розвиненої особистості, яка має почуття власної гідності, поважає інших людей, опанувала навичками колективної роботи, вміє приймати доцільні рішення, відзначається фізичним і емоційним здоров'ям, духовною культурою, наполегливістю та толерантністю.

Доречним, на наш погляд, було б поглибити дослідження щодо ролі релігій у духовно-моральному вихованні учнів в елітних школах Об'єднаного Королівства.

Література

1. Скринська О.Л. Проблема методів морального виховання в педагогічній спадщині Джона Локка // Наука і освіта. – Одеса, 2001. - №1. – С.27-31.
2. Віктор Єленський. Релігійне навчання й виховання в законодавствах та освітніх системах західноєвропейських країн//Науково-популярний релігієзнавчий журнал "Людина і світ", №11-12, 2001, с. 32-36.
3. Бітаєв В.А. Сучасні трансформації естетичної свідомості молоді // Мат. наук.-практ. конф. "Молодь у сучасному світі: морально-естетичні та культурологічні виміри. – К.: МІЛП. – 2001. – С. 211-214. – 0,3 др. арк.

В статтє рассмотрено воспитание личности в элитных школах Великобритании на примере школы Итона. Направление духовно-морального воспитания с ориентацией на личность является главной целью воспитания в школах с многовековой историей и всемирным признанием, и может быть примером для создания условий реализации Национальной доктрины развития образования.

Смірнова Олена Олександрівна – викладач кафедри іноземних мов Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ)

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор Миропольська Н.Є.